

Szentháromság ünnepe után 10. vasárnap (Jeruzsálem pusztulásának emlékűnepe)

► Lk 19,41–48

Régi falak – megújult belső tér

A vasárnap jellege

Ez az emlékező és újulásra indító vasárnap egy kis ünnep a Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok hosszú, számozott sorában. Azzal, hogy évről évre megállunk, és elmélyedünk abban a gondolatkörben, amelyet a Jeruzsálem pusztulására való emlékezés jelent, nagyon sok fontos történelmi, ugyanakkor mai, aktuális kérdés kerül elénk. Jeruzsálem összeköti a világvallásokat és a zsidó–palesztin ellentétet keresztül a népek egymás közti békéjének és békétlenségének témáit is. Érzelmi, teológiai és gondolati csomópont a város.

Krisztus egyházának univerzális küldetésének és küzdelmének, „az egyház fejlődése és isteni erőinek kibontakozása” (JÁNOSSY 2008, 50. o.) irányába fordulnak a vasárnapok üzenetei az egyházi esztendőben ezen a napon, egészen a Szentháromság ünnepe utáni 23. vasárnapig.

A mi mai közeledésünk sem lehet átlagos és szokványos. A szenvedés és a fájdalom képei jönnek elénk ma is, amikor szemünk előtt látjuk a szent várost és a nagy templomot. Nem lehet kérdéses a felelős részvét, az alázatos imádság és az őszinte bűnbánat szükségessége. Egy tisztulási ünnep liturgiájának külső és belső színvilágában barangolhatunk ezen a napon. A külső és a belső tisztulás mind az egyéni, mind a közösségi élet, az emberek közötti, társadalmi kapcsolatok terén ma is szükséges. Legfőképpen őszinte és igazi, másokra is néző liturgiára van szükségünk ezen a napon. Engedjük egyértelműen a középontba kerülni a *Liturgikus könyv* szerinti napi témát: „Ismerjük fel, amit Isten Krisztusban tett értünk!” (290–291. o.) Énekekben, imádságokban

és talán mozgásban is érdemes ezt a kis megbékélési, tisztulási ünnepi hangulatot megélnünk egy nyári vasárnapon 2024-ben, frissen és bátran.

Amit a textusról tudni kell

A tanítványok nagyon is feltűnő és hangos „bevonulási” aktivitásának közlését követően (Lk 19,28–39) – amit mindegyik evangélista hasonlóan és hangsúlyosan írt le és mutatott be – most Lukács evangéliumának egy saját, nagyon fontos, egyedi tudósítása következik arról, ahogyan Jézus siratja Jeruzsálemet (19,41–44).

Ebben a sírásban benne van a sajnálat, a szánalom és a részvét is. Fáj Jézusnak, hogy mennyire nem érzik a szent „meglátogatottsági” pillanat erejét a vallási vezetők, az irányítók és a hatalom birtokosai. Szomorkodik Jézus, hogy mennyire nem látják meg és nem hiszik el, amit Isten az ő jeruzsálemi megérkezésében elkészített számukra, a megmenekülés és a békesség útját. Egyszer már pusztulásra jutott Jeruzsálem Jeremiás idejében (Jer 8,18–23), most pedig már előre látja Jézus az új pusztulás rémisztő képét (Kr. u. 70).

A közvetlen előzmény az, hogy a tanítványok „tűlzó” ünneplése, feltűnő vonulása és Jézus érkezését egyedülálló és nagy, isteni tettként dicsőítő hangja megzavarta a város hivatalosainak életét. Legfőképpen a mindent a kezükben tartó életmódjukat féltették. A vezetők problémája az, hogy szerintük veszélyes túlzásba estek a tanítványok, de Jézus határozottan megvédi őket (Lk 19,39–40). Ezt J. Kodell így fogalmazza meg a magyarázatában: „Jézus azt válaszolja, hogy elérkezett az idő személyé-

nek és küldetésének kinyilatkoztatására. Az Isten tervét most fel kell fedni, még akkor is, ha ehhez a kövek segítsége szükséges.” (KODELL 1993, 102. o.)

Lukács evangéliumában ennek a jézusi közeledésnek liturgiája van. Olyan, mint egy litánia. Ismétlődnek a szavak, a mozdulatok, ahogyan egyre közelebb érkezik Jézus a legszentebb helyhez. Dramatikus lassítás is van ebben a folyamatban, hogy még jobban kifejezze ez a „liturgikus” mozgás azt, hogy a régóta várt, igazi szabadtó az igazságért és a békességért érkezik meg a városba, Jézus személyében. Ha a megígért igazi királyként fogadták volna őt, akkor üdvözléssel és áldással köszöntik. Akkor felismerték volna benne Isten személyes megérkezését. Tőle lett volna békesség, gyógyulás és tisztulás a városban és a templomban is. Ez lehetett volna a tényleges megmenekülés útja. Tisztulás és újulás. Mivel ennek az ellenkezője történt, ezért lesz Jézus szava ítélet (GREEN 1997, 688–691. o.).

A szöveg dinamikájának fokozatai önmagukban is izgalmas szavakban mutatkoznak meg: *közelebb ért, meglátta a várost, megsíratta...* (Lk 19,41) A közeledés, a látás fókuszálása a szent városra és a Jézusban feltörő érzés azonnali megnyilvánulása olyan erővel ábrázolódik, hogy magával ragadja a mai olvasót is. Megállíthatatlan érzelmi hullámokat indítanak el ezek az igék. Mai érzéseinkkel hirtelen odakerülünk Jézus közvetlen közelébe.

A szent város felé közeledő mozgást két különleges jézusi megállás követi. A város és a templom. Az első szavakkal, a második már aktív tettel (Lk 19,41.45–46).

Mintha a város egyenlő lenne a templommal, a templom pedig magában foglalná az egész várost. Mindkettőnek tisztulásra van szüksége. Mindkettőnek újulás kellene. Szánakozó pillanatkép a városról és aktív pillanatkép a templomban. Olyan ez, mint amikor valamit felületesen megközelítünk, de elérkezik egy döntő pillanat, amikor muszáj megállni. Nem lehetséges tovább sietni. A lenyűgöző látvány mellett most a belső világba, a lelki mélységbe érkezünk meg. Jézus a lényegét látja veszélyben!

Az igazságot ki kell mondani. A visszaélést nem lehet megtérni egy percig sem. Ehhez már egyfelől nyugalom és csend szükséges, másfelől pedig felvállalt cselekvés, aktív lépés. Ezekhez a mélyebb dimenziókhöz Jézus a találkozásai során mindig pontosan érkezik a személynek, az alkalomnak és a helyszínnek leginkább megfelelően. Város és templom, vezetők és a nép együtt szorulnak rá Isten erejére. Ma sincs ez másképp. Az a reménységünk, hogy Jézus mindig pontosan megtalálja a megfelelő szót és a tökéletes cselekedetet (Lk 19,41–48).

Jézus naponkénti tanítása sem lesz véletlen a templomban, ahogyan az sem, hogy az egyik oldalon a „népek” odaadó figyelemmel kísérték, a másikon pedig a „vezetők” a veszély miatt ellene fordulnak (Lk 19,47–48). A tanítás a templomban folyamatos lesz, „Jézus nem mond le a templomról, nem is vonul ki belőle, hanem visszaadja eredeti rendeltetésének, hogy imádság háza legyen” (PRÖHLE 1966, 294. o.).

Krisztus megváltói művének kozmikus nagysága megnyitja az utat minden ember előtt. Elérhetővé és befogadhatóvá válik minden nép számára az evangélium: templomban és városban.

A perikópa megértése

A város és a templom a Szentírásban sokszor előforduló szavak. Az ember életének színterei. Bennük fáradozunk, alkotunk és élünk napról napra. Hitünkben úgy tekintünk rájuk, mint Isten gondviselésének alapvető építményeire. Nem véletlen, hogy a városnak is, a templomnak is kimeríthetetlenül gazdag teológiai értelmezéseit, magyarázatait és szimbolikus szerepeit ismerjük. Néha otthonként, máskor menedékként vagy éppen védő és oltalmazó helyszínként jelennek meg. Hozzájuk lehet óvatosan közeledni, esetleg sietni, bennük lehet zajosan vagy csendesen élni, idegesen vagy nyugodtan gondolkodni az életünkről, szerepeinkről és létünk alapvető kérdéseiről. De a lerombolásuk, tönkretételük képei is fájdalmas történetekben szerepelnek a bibliai időkben ugyanúgy, mint napjainkban.

Jézus olyankor közeledett a város és a templom felé, amikor azok „eredeti” identitása megingott. Nem töltik be a lényegüket, nem úgy vannak az emberek előtt, mint ahogyan az Isten tervében és akaratában szerepelt. Az élet és az épület összenőttek egymással. Így lesznek hatékonyak, erőt adók és életet megújítók Isten ígéje szerint. Ha ennek az ellenkezője történik, akkor káros helyszínek, a békétlenség színterei és pusztulást eredményező kövek csupán. Jézus viszont életet szeretne látni, teremteni bennük.

„Jelképes cselekedetet fedezhetünk fel tehát ebben a templomtisztításban. Jézus e tettén és a naponkénti igehirdetésén keresztül válik a megszentelt templom újra megszenteltté, vagyis visszaadja az eredeti rendeltetésének, hogy újra az imádság és a béke meghirdetésének háza legyen.” (SMIDÉLIUSZ 1998, 316. o.)

Fontos pillanatok azok, amikor felismerjük Isten jelenlétének valóságát. A meglátogatás ideje ajándék. Érdemes éberrel figyelni ma is a közeledését. Különleges időnek is mondhatjuk ezt. Egy biztos: nagy szükségünk van azokra az időkre, amikor Isten törődését személyre szólóan megtapasztaljuk. Ilyenkor ébredünk rá arra, hogy nem minden rajtunk múlik, hogy nem vagyunk tökéletesek, hanem az ellenkezője igaz sokszor. A véletlenül érkezik Isten. A váratlanban közelít. Amikor minden bezárul, ő akkor nyit ajtót számunkra. Ő az új lehetőségek korlátlan Istene. Így érkezik a fordulat az életünkbe. Ekkor lesz a városban békesség és élet. Ekkor lesz a templomban áhítat, imádság és reménység. Nem utolsósorban igazi közösség.

Igehirdetési vázlat

A Messiás sírása

Megható Jézus sírása. Ha valaminek, akkor ennek biztos, hogy komoly oka van. Jézustól megszoktuk az együttérzés mélységét. Megszerettük azt is, hogy ott és úgy tud megállni emberek mellett, hogy az a legnagyobb segítség és gyógyulás. Ott

látjuk őt Jeruzsálem előtt, amikor megpillantja a szent várost, és egyetlen reakciója a sírás. A kép csodálatos, de a jövő életveszélyes.

Nem egyszerűen a város képe váltja ki a sírást. Nem is azok az információk, amelyeket kaphatott a benne zajló zavaros, békétlen életéről. Az igazi ok az, hogy Jézusnak meg kellett tapasztalnia azt, hogy nem fogadják Isten legfőbb küldötteként a szent városban, és nem is érdeklődnek úgy iránta, ahogyan az a szent küldetéséből következne. A városlakók talán oda is figyelnének rá, még szép rigmusokat is mondanának, ismételnének a tanítványokhoz csatlakozva, de még ez sem következhet be igazán, mert akadályoztatva vannak. Jeruzsálem hatalmasai tudatlanságban, ismerethiányban és beszorítottságban tartják fogva őket. Így lehetetlen a felismerés, az üdvözlés és a befogadás. Jézus békét adó mentése nélkül pedig csak rombolás következhet.

A mi könnyeink

Mi is tudunk sírni, amikor hosszú időn át valakinek jót és segítséget próbáltunk nyújtani, ám a reakció elutasítás vagy elfordulás. Elkieseredünk, amikor szépen eltervezünk egy találkozást, egy beszélgetést, és csak az nem hajlandó szóba állni velünk, akinek ezt szántuk. Vérmérséklettől függetlenül lehet ilyenkor a reakción sírás, de hangunk megemlése, csapkodás vagy kíméletlen hisztéria, dac és harag is. Mi persze ilyenkor is elsősorban magunkat szoktuk sajnálni, hogy mennyire sok energiát fordítottunk rá, és ez a hála. A sírás közben is magunkat sajnáljuk. Jézusnál nem erről van szó.

Jézus sírásának különlegessége az, hogy nem magára gondol, és nem önmagát sajnálja, hanem az életet. A megmenthető makacs ellenállását. A részvét sírása ez, és a szájalom könnyei ezek. Jézus az elrontott jövőt siratja. Látja az ismét elérkező pusztítás kegyetlen valóságát. Jézus nem haggal nézi a falakat, hanem mély részvéttel. A bizalmas közelséget fejezi ki a közvetlen és tegező, igazán „közeli” hangja is.

A szent falak között

Más a helyzet a templomban. Nem véletlen, hogy azonnal ide érkezik meg. A templom hamis használata, a „rablók barlangjává” tétel szokatlan és azonnali indulatot és tettet váltott ki Jézusból. Itt nem a részvét, hanem a harag jelenik meg. Egyszerűen az a magyarázat, hogy ha az eredeti funkcióját éli meg a templom, akkor nem fordulhatott volna elő, hogy nem ismerik fel Jézust. Nem a kultusz ellen, nem is a templomban lévő hívek ellen fordul Jézus, hanem a hatalmukkal, pozíciójukkal visszaélők a célpont. A látás megzavarása, a tudatos szellemi vakítás és a rendszerre merevedett tudatlanságban tartás a templom „üzemeltetőinek, fenntartóinak” a bűne. Jézus az embereket, a várost és a népet szereti. Őket félti, meg akar menteni minden embert, de azokkal szemben, akik hamis funkciót, álüzenetet és csak megfélemlítést papoltak, keményen és aktív cselekedettel lép fel. Már a bejáratnál sem lehet túrni a csupán üzletelő bizniszvilágot.

A megmentő rekonstrukció

Az idei missziói napon elméláztam egy pillanatra Veszprém városának panorámáján és az épületek káprázatos szépségén. Jó darabig nem értettem, hogy mi ragadott annyira hirtelen magával. Aztán ráébredtem. Megtudtam, hogy a renoválások, rehabilitációk és rekonstrukciók konszenzusa az volt, hogy az épületekből, ami csak tud, maradjon meg az eredeti szépségében, de a belső világuk aktuális funkciókat töltsön be. A felújított antik külső dizájn mögött a legmodernebb, legfejlettebb multifunkciós terek és eszközök épüljenek be. Így lehettünk mi is a régi gyermekmentő kórház falai között a mai modern nagyteremben lelki újulást kereső közösség. Emlékezzünk úgy a szent városra és a megtisztított templomra, hogy a városaink és templomaink ma az új békesség, új otthonosság és új megtaláltság helyszínei lehessenek. A felirat maradjon a jézusi: „Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet!” (Lk 19,10)

Illusztrációk

GONDOLATOK

„Nem azért jött akkor oda, Jeruzsálembe Jézus, hogy meghirdesse a végítélet kikerülhetetlen rettenetét, hanem hogy meglátogassa az Ő népét. Gyönyörű ez a kifejezés, igazi biblikus gondolkodásmódból fakad: amikor Isten meglátogat. Tudjuk, hogy mindig közel van hozzánk, ha elfeledjük, akkor is. Tudjuk, előtte peregnék le életünk minden dolgai; ha eszünkbe se jut, akkor is előtte vagyunk. De amikor Isten meglátogat, ez valami páratlan és rendkívüli alkalom, az Ő jelenlétének tudatos átélése. Jeruzsálem számára ez volt a nagy lehetőség: Jézus jelenlétében Isten meglátogatta az Ő népét.” (BALIKÓ 1999, 654. o.)

„Ő még az ítélet jövendölésének ebben a megmásíthatatlan pillanatában is irgalmas megváltó marad, aki magára veszi az emberek vétkeit, hitetlenségét és hordozza lelkében azok sorsát.” (VEÖREÖS 1964, 240. o.)

„Ha nem kell bezárnunk a templomajtókat, ha nem kell lehúznunk az egyház rolóját, csak azért nem kell, mert Jézus még benn ül a templomban, ott van az egyházban, és tanít. És ebben a jelképesen megtisztított templomban hangzik a tiszta ige. És a mi bűnös, de bűneitől szabadulni akaró gyülekezeteinkben hangzik a tiszta evangélium. És akik nem találtak menedéket a városban, nem találtak menedéket a vallásosságukban, menedéket találtak Jézusnál, amikor lábához telepednek. Menedéket találunk, amikor úgy tekintünk rá, mint akitől az élet szava ered.” (BENCZE 1997, 199. o.)

Felhasznált és ajánlott irodalom

- BALIKÓ Zoltán 1999. *Isten iskolájában*. Luther-rózsza Alapítvány, Pécs.
- BEHREND, Heinz 2003. 10. Sonntag nach Trinitatis. Lukas 19,41–48. *GottesdienstPraxis*. II/3. *Jubilat bis 10. Sonntag nach Trinitatis*. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh. 150–157. o.

- BENCZE András 1997. A város és a templom. In: Szabó Lajos – Korányi András – Joób Máté – Kendeh-Kirchknopf Péter (szerk.): *Keresztmetszet*. Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest.
- Evangélikus istentisztelet. Liturgikus könyv*. Luther Kiadó, Budapest, 2007.
- GREEN, Joel B. 1997. *The Gospel of Luke*. Eerdmans, Grand Rapids – Cambridge. (The New International Commentary on the New Testament.)
- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.
- KOCsis Attila 2009. Jézus népszerűségének oka. Igefeldolgozás. *Igazság és Élet*, 3. évf. 3. sz. 367–371. o.
- KODELL, Jerome O. S. B. 1993. *Evangélium Szent Lukács szerint*. Korda Kiadó – Bencés Kiadó, Kecskemét–Pannonhalma. (Szegedi Bibliai kommentár, Újszövetség 3.) 101–103. o.
- PRÓHLE Károly 1966. *Lukács evangéliuma*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.
- SMIDÉLIUSZ András 1998. Szentháromság ünnepe utáni 10. vasárnap. Lk 19,41–48 exegézise. *Lelkipásztor*, 73. évf. 7–8. sz. 315–316. o.
- VEÖREÖS Imre 1964. Irgalmas Jézus. In: Káldy Zoltán (szerk.): *Örömhír. Igehirdetések az egyházi esztendő minden vasárnapjára*. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest.

■ SZABÓ LAJOS